

KRUDY VILÁGA

A nagy író halálának 30. és születésének 85. évfordulójára a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár szép kötetben állít emléket Krudy Gyulának. A kötet újszerű, a memoár és regény, líra és történelemkönyv, filológia és pszichológia között helyezkedik el.

— *Krudy személye mindenképpen alkalmasnak mutatkozott arra —* mondotta Tóbiás Áron, a kötet szerkesztője — *hogy az ábrázolandó korszakot, a közelmúlt társadalmi mozgásait és irodalmi konfliktusait, szinte szeizmográfikus pontossággal nyomon kövessük, dokumentumokkal hitelessé, személyes visszaemlékezésekkel érzékletessé tegyünk. Szeretnénk elvezetni az olvasót a legendák és anekdoták Krudy-jától az igazi íróhoz.*

A kötet hat fejezetben keresztül — más-más oldalról — mutatja be az olvasónak Krudy Gyulát. Hasonlít ez a szerkesztési mód Shakespeare darमतurgájához, aki hőselnek fejlődését sokoldalúan, változatosan mutatta be. Ha már Shakespearenél vagyunk, önként adódik a további aszociáció, a színpad és még tovább a forgószínpad felé.

A szerkesztő a kötetet hat fejezetre osztja és mind a hat fejezet

főszerelője az író,

Krudy Gyula.

Igy ismerjük meg a *Családi album*, című fejezetben a ma is élő két Krudy-lány, Mária és Zsuzsa — elbeszéléséből édesapjuk regényesmúltú két házasságának a történetét.

A *Költők tisztelgése* a magyar költők verseit tartalmazza, melyeket Krudyhoz írtak Ady Endrétől Illyés Gyuláig.

A következő felvonás, vagy ha úgy tetszik fejezet, az Író és kora. Sok érdekesítő anyagot tartalmaz: fényképet, rajzot, első kiadások címlapjait, illusztrációkat, leveleket. Az adatok e bőséges halmaza jól jeleníti meg a kor hangulatát, az író és a hivatalos Magyarország tragikus kapcsolatát.

Ime két levél-részlet: Az egyik 1919. február 3-án kelt: „*Krudy Gyula urat, a magyar nyelvű Néplap helyettes főszerkesztőjévé nevezem ki, s mint ilyen, ő a Néplap összes szerkesztői teendőit teljes hatalommal gyakorolja...*” Aláírás: Buza, földművelésügyi miniszter.

Az 1918—19-es forradalmi mozgalmak megrázták és fellillanyozták a divatos világfit, a Vörös postakocsi ábrándos álmodozóját.

És egy másik jellemző tudósítás 1932-ből.

„...*Hogyan tett vagyontalansági esküt egy magyar író 1932 júniusában?...*” Ezt mondja Krudy: „...*lecsöndesedett szívvel álltam a bíró úr elé, amikor végre megszabadított szenvedéseimtől és elmondatta velem a vagyontalansági eskü formáját. Rendbejöttem az étellel. De nem önmagammal. Esküt tettem, hogy semmim sincs. Vajon lehet semmi nélkül élni?...*”

A közreadott kiadói levelezésekből megismerjük az akkori könyvkiadás erkölcséit, gazdasági számításait — a

Singer és Wolfnertől, Tevanon keresztül az Athenaeumig — a kiadók művészi, de még inkább üzleti felfogásait. A századforduló és az új század magyar könyvkiadásának

kultúrtörténeti dokumentumai

ezek.

A fejezetben végig pereg Krudy élete, és megjelenik az atmoszféra — Krudy világa —, a korabeli Pest-Buda visszaálmodott képe.

A *Levelesláda* c. fejezet közli többek között a kávéházi számolócédulára odavetett pár szót a kedvesnek, és a nemrég elhunyt Kárpáti Aurélhoz írt köszönő sorokat.

A következő — *Bibliográfia és kritika* — című fejezetben a teljes Krudy bibliográfia szerepel. Az utolsó öt évben közel harminc kötet Krudy-könyv kerül kiadásra, több mint tízezer oldalon, háromszázezer példányban.

Az utolsó fejezet — ami talán a legérdekesebb — a *Kései beszélgetések* címet viseli.

A kérdező-szerkesztő az új magnetofon-módszerről így nyilatkozik:

— *Szaktítottunk ezúttal a jól-rosszul bevált irodalmi hagyománnyal, nem foglalmaztuk meg írásban a mondanivalót, sem nem kértük írásban a vil-*

lomást, hanem őst, s egyben modern formát választottunk: az emberi szót, a hétköznapi beszéd mondatait.

Igy beszélt magnóra Józsi „úr”, a Kőhliék egykori vezető pincére, a „Krudy-fröcs-csök” szakértője, a nyolcvan éves *Parádi Józsi bácsi*, a már ötven évvel ezelőtt is híres cigányprímás, aki öreg hegedűjén Krudy kedvenc dalait játszotta. Megszóllalt a Fészekklubban a hallgatók, pipás *Dzekula Jenő*, a Józsefvárosból elkerült a sofőr *Stern*, aki sokat fuvarozta Krudyt. A Jászai Mari színész-otthonban él s emlékezik *Feledi Boriska*,

a primadonna,

akinek még 1898-ban kérte meg a kezét Krudy Gyula — aki kosarat kapva — alig tudta „Feledit feledni”. S még vagy ötven századelejei, vagy két háború közötti nevezetesség varázsolja vissza a kor levégőjét, a régi Budapestet és annak krónikását, *Krudy Gyula* urat.

Nem a teljesség igényével, csupán jelzésképpen néhány név azok közül, akik személyes vallomásukkal gazdagították a kötet tartalmát: *Pátzay Pál, Benedek Marcell, Osváth Julia, Kenessey Jenő*.

Ime ez a kötet a — Krudy világa.

Karácsonyi István